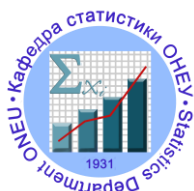

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 5

Частина II

**Одеса
2019**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II. – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – 224 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Абалмасова М. П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Богомаз О. О. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Бурлаєва В. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,

Воскобойнік І. І. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Гаращенко О. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Зарічна Т. С. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Кот А. Г. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Любович А. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Манєва К. П. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мівшук Ю. І. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Мотишена В. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Рубель Г. А. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Стародубцева Т. В. – студентка обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету,
Унтілов В. В. – студент обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз динаміки ліквідності комерційних банків України за період 2008 – 2018 рр.....	6
Бойко В.С., Вітковська К.В. Статистичний аналіз рівня безробіття в Україні.....	13
Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз динаміки грошової маси та грошового обігу в Україні.....	22
Березорудський А.М., Вітковська К.В. Статистична оцінка впливу факторів на рівень бідності населення.....	29
Абалмасова М.П., Готліб І.Г. Статистичний аналіз заробітної плати в Україні за 2010 – 2018 рр.....	36
Кот А.Г., Тарасова К.І. Статистичне дослідження доходів та витрат населення в системі оцінювання рівня життя.....	45
Абалмасова М.П., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз доходів та витрат населення деяких країн світу.....	55
Богомаз О.О., Самоусєнкова О.В. Аналіз діяльності інноваційних підприємств в промисловості України за 2012 – 2017рр.....	62
Гаращенко О.В., Підгорний А.З. Динаміка та перспективи розвитку вищої освіти в Україні.....	72
Мотишена В.В., Милашко О.Г. Статистичне дослідження структури та динаміки валового внутрішнього продукту.....	79
Зарічна Т.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня людського розвитку в Україні.....	86
Воскобойнік І.І., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня злочинності в Одеській області.....	92
Абалмасова М.П., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз фінансової діяльності підприємств Одеської області.....	99
Богомаз О.О., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження рівня цін в Україні.....	105
Бойко В.С., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження стану та розвитку страхового ринку в Україні.....	112
Мотишена В.В., Погорєлова Т.В. Особливості статистичного дослідження динаміки валютних курсів	120

Бурлаєва В.С., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження продовольчого ринку України.....	128
Любович А.А., Погорєлова Т.В. Статистичне дослідження земельних ресурсів та їх використання в Україні	134
Абалмасова М.П., Самотоєнкова О.В. Статистичний аналіз ринку інновацій в Україні.....	141
Агапченко К.А., Самотоєнкова О.В. Аналіз динаміки грошового ринку в Україні за 2008 – 2018 рр.....	147
Мившук Ю.І., Самотоєнкова О.В. Статистичний аналіз рівня доходів населення України.....	155
Рубель Г.А., Самотоєнкова О.В. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.....	163
Любович А.А., Милашко О.Г. Партнерство України з Францією: статистичний аспект	171
Бурлаєва В.С., Милашко О.Г. Партнерство України з Німеччиною. Статистичний аспект.....	180
Унтілов В.В., Милашко О.Г. Партнерство України з Великою Британією. Статистичний аспект	185
Богомаз О.О., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз використання інтернету в Україні	193
Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Порівняльний аналіз освіти в Україні та деяких країнах світу	198
Манєва К.П., Ольвінська Ю.О. Вплив інтернету на людський розвиток.....	207
Стародубцева Т.В., Ольвінська Ю.О. Вплив корупції на людський розвиток	212
Воскобойнік І.І., Вітковська К.В. Використання вибірових обстежень у соціальної статистиці	217

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Любович А. А.¹, Погорєлова Т. В.²

1 – студент, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Любович А. А., Погорєлова Т. В. Статистичне дослідження земельних ресурсів та їх використання в Україні. У статті проаналізовано секторальний розподіл земель України та розподіл земель за цільовим призначенням. Висвітлено основні проблеми використання земельних ресурсів. Досліджено регіональну структуру земель України. Представлено динаміку земельного фонду України.

Ключові слова: динаміка, аналіз земельного фонду, земля, земельні ресурси, угіддя, землевласники, землекористувачі.

Lyubovich A. A., Pogorelova T. V. Statistical research of land resources and their use in Ukraine. The article analyzes the sectoral division of land in Ukraine and the distribution of land by purpose. The main problems of using land resources are highlighted. The regional structure of Ukrainian lands is investigated. The dynamics of the land fund of Ukraine is presented.

Keywords: dynamics, analysis of the land fund, land, land resources, land, landowners, land users.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Любович, А. А. Статистичне дослідження земельних ресурсів та їх використання в Україні [Текст] / А. А. Любович, Т. В. Погорєлова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 134 – 140.

На відміну від інших засобів виробництва земля при правильному використанні не зношується і не вибуває з виробничого процесу, а, навпаки, при правильному використанні властивості її поліпшуються, тобто підвищується родючість.

Відповідно до стану і виробничого використання земельний фонд поділяють на окремі види земельних угідь. Земельні угіддя – це ділянки землі, які різняться природними властивостями і способом господарського використання. Їх поділяють на сільськогосподарські і несільськогосподарські. До сільськогосподарських угідь належать угіддя, які придатні і використовуються для виробництва продукції рослинництва

й тваринництва. Це рілля, перелоги, сіножаті, пасовища і багаторічні насадження [1, с. 35].

До несільськогосподарських угідь належать землі під лісом, деревно-чагарникові насадження (у тому числі полезахисні лісові смуги), землі під водою, болота, землі під дорогами і прогонами, піски, яри, землі під виробничими будівлями і дворами та інші землі, непридатні для використання і сільському господарстві.

За зростаючого антропогенного навантаження, зумовленого ростом виробничих сил та залученням у господарське користування нових земельних ресурсів, особливо актуальним є дослідження стану та ефективності їх використання. Тому принципи раціонального, високоефективного і екологічно безпечного використання земельних ресурсів, підвищення родючості та охорони ґрунтів є базовими для реформування земельної сфери в Україні.

Теоретичні і прикладні аспекти щодо організації використання та підвищення ефективності використання земельних ресурсів досліджено в наукових працях учених землевпорядників, таких як Д.І. Бабміндра, І.К. Бистряков, В.В. Горлачук, А.С. Даниленко, Б.М. Данилишин, Д.С. Добряк, С.І. Дорогунцов, А.Г. Канаш, О.П. Мартин, Л.Я. Новаковський, Р.М. Панас, А.Я. Сохнич, М.Г. Ступень, А.М. Третьяк, М.К. Шикла. Проте питання формування та використання земельних ресурсів не втрачають своєї актуальності та потребують подальшого опрацювання.

При проведенні аналізу земельного фонду вивчають показники, які відображають склад і структуру угідь та земель сільськогосподарського використання. При цьому види сільськогосподарських угідь розрізняють за характером їх використання. Класифікація угідь проводиться з урахуванням їх основного призначення. Метою аналізу є опрацювання сутності, напрямків проведення оцінки рівня використання окремих видів сільськогосподарських угідь та загального земельного фонду, з урахуванням місце розташування, розмірів виробництва, галузевої структури підприємства та якісних характеристик землі, інтенсивності використання окремих її видів.

При аналізі важливо всебічно розглянути рівень використання сільськогосподарських угідь та їх якість за такими показниками:

- частка земель сільськогосподарського використання у загальному земельному фонді;
- структура сільськогосподарських угідь;
- розораність сільськогосподарських угідь (частка площі в обробітку до загальної площі землі сільськогосподарського використання);
- концентрація окремих агровиробничих груп ґрунтів;
- економічна оцінка одиниці земельної площі за видами сільськогосподарських угідь.

Сучасні способи використання земельних ресурсів в Україні не відповідають вимогам збалансованого природокористування. Негативні

наслідки порушення співвідношення між угіддями призводять до посилення деградаційних процесів (водна, вітрова ерозія); втрати родючості ґрунту (зменшення вмісту гумусу, ущільнення ґрунтів, порушення балансу біогенних елементів, вторинні геохімічні аномалії тощо) та збіднення біорізноміття і як наслідок, до зниження продуктивності земель. На сьогодні порушено екологічно допустиме співвідношення площ орних земель, природних кормових угідь, лісових насаджень, що негативно впливає на стійкість агроландшафтів [2, с.134].

Земельний фонд – найцінніше з багатств, якими володіють люди. Від того, як ми бережемо землю, наскільки дбайливо господарюємо на ній, залежить наше майбутнє. Земельний фонд України становить 5,7% території Європи. При цьому на загальноєвропейському фоні його вирізняє висока питома вага сільськогосподарських угідь, особливо ріллі, що пов'язано з високою природною якістю українських земель, великою питомою вагою в їхньому складі чорноземів. Так, за даними Державного агентства земельних ресурсів України, станом на 01.01.2016 р. доля сільськогосподарських земель в Україні склала 71%, земель лісового фонду – 18%, забудованих земель – 4%, земель водного фонду – 4%, інші – 3% в загальній структурі земельного фонду України (рис.1.). Незважаючи на такі показники, доводиться констатувати, що ефективність використання земельного фонду України значно нижча, ніж у середньому в Європі, і структура земельного фонду потребує її оптимізації.

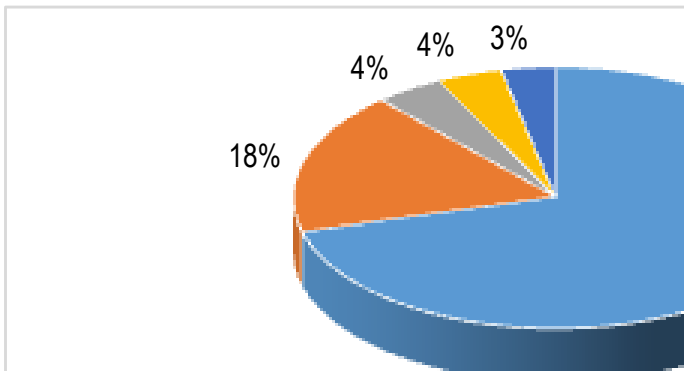

Рис.1. Розподіл земель в Україні у 2015 році, %

За 20 років в розподілі земельного фонду України між основними землекористувачами та власниками землі відбулися принципові зміни. У 2014 році порівняно з 1994 роком площа земель, які знаходяться у власності чи користуванні сільськогосподарських підприємств, зменшилася на 23903,9 тис. га (39,6%). Площа земель, які фактично використовуються громадянами, навпаки збільшилась на 14881,6 тис. га

(24,7%); площа земель, якими володіють або користуються заклади, установи, організації, промислові та інші підприємства, підприємства та організації транспорту, зв'язку, частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони, майже не змінилася і станом на 01.01.2015 становить 2309,8 тис. га, що на 28,0 тис. га менше, ніж станом на 01.01.1995. Площа земель, які знаходяться у лісгосподарських підприємств, збільшилася на 1666,0 тис. га (2,8%); площі земель запасу збільшилися на 7421,8 тис. га (12,3%) і становлять 10775,7 тис. гектарів.

Розподіл земель за цільовим використанням в розрізі міських територій та міст представлено на рисунку 2. Як бачимо, сільськогосподарські землі є найбільшою категорією у сільській місцевості – 71,9 % територій, у містах – 33,1%. Другою за площею категорією у сільській місцевості є ліси (17,5%), у містах – забудована територія (35,3%). Суттєвою є частка позиції «інші землі», до яких належать: відкриті заболочені землі та болота, сухі відкриті землі з особливим рослинним покривом, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом.

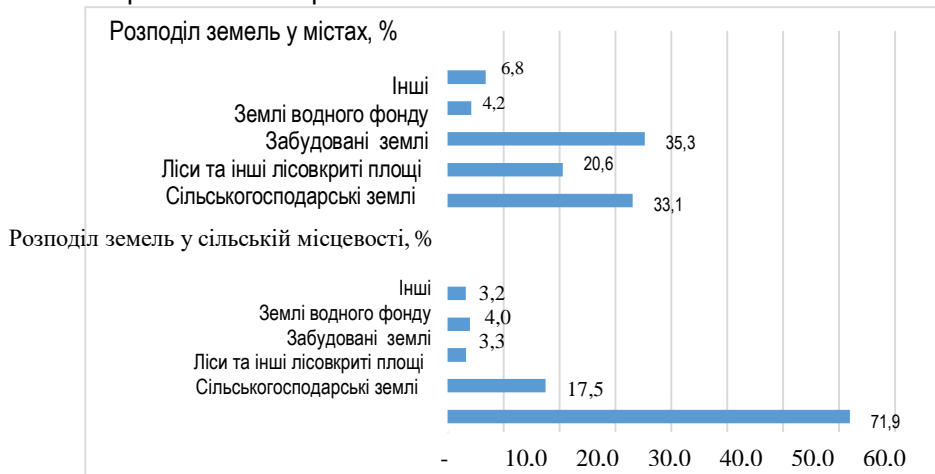

Рис. 2. Розподіл земель за цільовим призначенням для сільських та міських територій України у 2015 році, %

Станом на 1 січня 2016 року в Україні 28,7 млн. га. земель перебувало у державній власності (47,6% від площі усіх земель), 31,5 млн. га. – у приватній (52,2%), 59,4 тис. га. – у колективній (0,1%) та 53,4 тис. га. – у комунальній (0,1%). Землі приватної власності переважають у сільській місцевості, у містах – землі державної власності.

Загальна кількість власників землі та землекористувачів в Україні складає більше 25 млн. осіб на загальній площі 60,4 млн. га., з них земель сільськогосподарського призначення 42,9 млн. га., ріллі – 32,4 млн. га. Станом на 1 січня 2017р. в Державному земельному кадастрі було

zareєстровано 18,3 млн. земельних ділянок. 87,8% земельних ділянок знаходяться в приватній власності, 6,7% у державній, а 5,5% в комунальній. Середній розмір земельної ділянки становить 1,8 га.

З липня 2015 по червень 2017 року було здійснено 3,6 млн. транзакцій зі зміни власника/користувача земельної ділянки, причому 89,5% з них стосувалися саме сільськогосподарських земель. Рух земельних ділянок відбувається шляхом оренди, набуття спадщини, купівлі-продажу, дарування, емфітевзису (право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб), іпотеки. 76,1% транзакцій сільськогосподарських земель припадав у цей період на оренду. Щодо несільськогосподарських, то серед них 36,8% були відчужені купівлею-продажем, 26,8% спадщиною і лише 19,2% орендою.

У 2017 році за кількістю проданих ділянок несільськогосподарського призначення лідирували Закарпатська, Львівська, Рівненська області. Найбільшим попитом користувались земельні ділянки для будівництва та обслуговування будівель торгівлі, розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості та будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибні ділянки).

Найбільшою є концентрація загального земельного фонду у Одеській та Дніпропетровській областях, найменша – у Чернівецькій області. [5, с. 25]. Сільськогосподарські землі є найбільшою категорією земель у структурі земельного фонду України (70,8%).

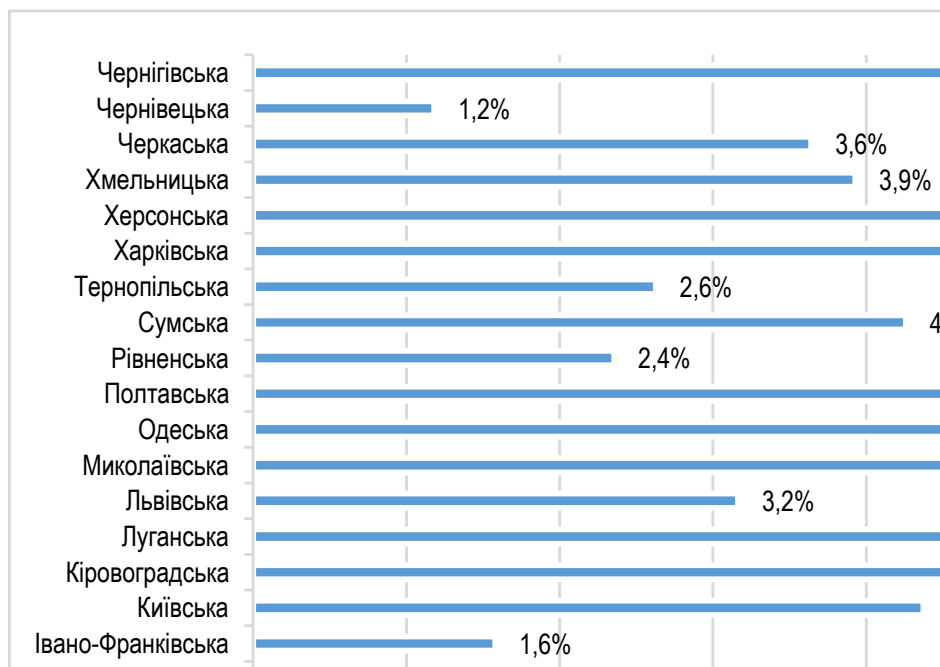

Рис.3. Частка сільськогосподарських земель у розрізі регіонів, %

Найбільша частка сільськогосподарських земель від загальної площі сільськогосподарських земель в Україні сконцентрована в Одеській, Дніпропетровській та Харківській областях, а найменша у Чернівецькій. Найбільшою є концентрація сільськогосподарських угідь також у Одеській та Дніпропетровській областях, найменша – у Закарпатській області. Щодо площі земель лісового фонду то найбільша їх територія в Чернігівській (7,2%), Житомирській (10,9%) та Волинській областях (6,9%)

Адміністративно-територіальними одиницями з найбільшою площею сільськогосподарських земель на 1000 осіб є: Балтський район (Одеська область) – 11025,2 га., Бойківський район (Донецька область) – 8084,3 га, м. Н.-Сіверський (Чернігівська область) – 7667,7 га.; із найменшою: м. Першотравенськ (Дніпропетровська область) – 0,6 га., м. Вараш (Рівненська область) – 0,7 га. та м. Жданівка (Донецька область) – 1,3 га. Більшу концентрацію площ сільськогосподарських угідь на 1000 осіб населення зафіксовано у східних та південних областях України.

Висновок: Таким чином, земельні ресурси – вид природних ресурсів суходолу. До них належать землі, що використовуються або можуть бути використані людиною. В Україні переважають ресурси сільськогосподарського використання (майже 70%). Решту земель займають ліси, населені пункти, шляхи тощо. Найбільша частка

сільськогосподарських угідь в Україні припадає на орні землі (близько 80%). За ними йдуть пасовища (13%) і сіножаті (5%). Структура сільськогосподарських угідь України дуже різнилася за територією. У степових і лісостепових районах, наприклад, на сільськогосподарські угіддя припадає 70-80% усієї земельної площі, у карпатських і деяких поліських районах частка сільськогосподарських угідь не перевищує 60%.

Важливою господарською і соціальною проблемою є вилучення земель із сільськогосподарського обігу для потреб міст, промислових об'єктів, транспортного будівництва, внутрішньогосподарських цілей, їх втрата, спричинена катастрофою на Чорнобильській АЕС, а також внаслідок підтоплення, засолення, змивання тощо [6,с.273]. Слід пам'ятати, що ґрунти України належать до найкращих у світі. Висока їх продуктивність сприяла значній розораності земельних угідь. За цим показником Україна займає одне з перших місць у світі. Наприклад, розораність земель США становить 27%, Німеччини – 33%, Франції – 42%, України – 56%.

Тим часом земельні ресурси використовуються не раціонально. Один гектар сільськогосподарських угідь дає в Україні продукції лише на 450 доларів США, тоді як у Німеччині – на 2650, Франції – на 1450, Нідерландах – на 8900 доларів США. Навіть у північній Фінляндії 1 га сільгоспугідь забезпечує в чотири рази більше продукції, ніж в Україні. Зрозуміло, що підвищення продуктивності провідної галузі сільського господарства – землеробства – сприятиме відродженню всього господарства країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабміндра Д.І. Земельні ресурси України та їх використання / Д.І. Бабміндра, А.М. Третяк. — К.: ЦЗРУ, 2003. — 143 с.
2. Паньків З.П. Земельні ресурси: навч. посіб. /З.П. Паньків. — Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. — 272 с.
3. Закон України «Про Державний земельний кадастр» [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної ради України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
4. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру [Електронний ресурс] // Офіційний веб сайт. — Режим доступу: <http://land.gov.ua>.
5. Могилат М.Г. Земельна власність та збереження і підвищення родючості ґрунту сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] // Електронне видання «Ефективна економіка». — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
6. Статистичний збірник «Сільське господарство України» за 2014 рік / Відп. за випуск О.М. Прокопенко. — К.: Державна служба статистики України, 2015. — 379 с.
8. Моніторинг земельних відносин в Україні. 2014–2015: Статистичний щорічник /

за ред. Д. Нізалова, К. Івінської, С. Кубаха та ін. [Електронний ресурс] // Офіційний веб сайт Київської школи економіки. — Режим доступу: <http://www.kse.org.ua>

9. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія/[АЗ Підгорний, КВ Вітковська, ОГ Милашко, ТВ Погорелова, ТС Корольова та ін.] //Одеса: АТЛАНТ. – 2012. – 303 с.

10. Підгорний, А. З. Теорія статистики : навчальний посібник / А. З. Підгорний. – Одеса : ОДЕУ, 2001. 150 с.

11. Погорелова, Т.В. Ефективність розвитку агробізнесу в Україні / Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали сьомої міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 вересня 2018 р. – Одеса, Атлант, 2018. – С.232-233

12. Погорелова Т.В. Сучасні технології викладання статистики агробізнесу студентам-магістрантам / Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали II Міжнародної науково-методичної конференції 31 січня-1 лютого 2019 р. – Одеса, ОНЕУ, 2019. – С. 289-291

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ВИПУСК 5

Частина II

**Одеса
2019**